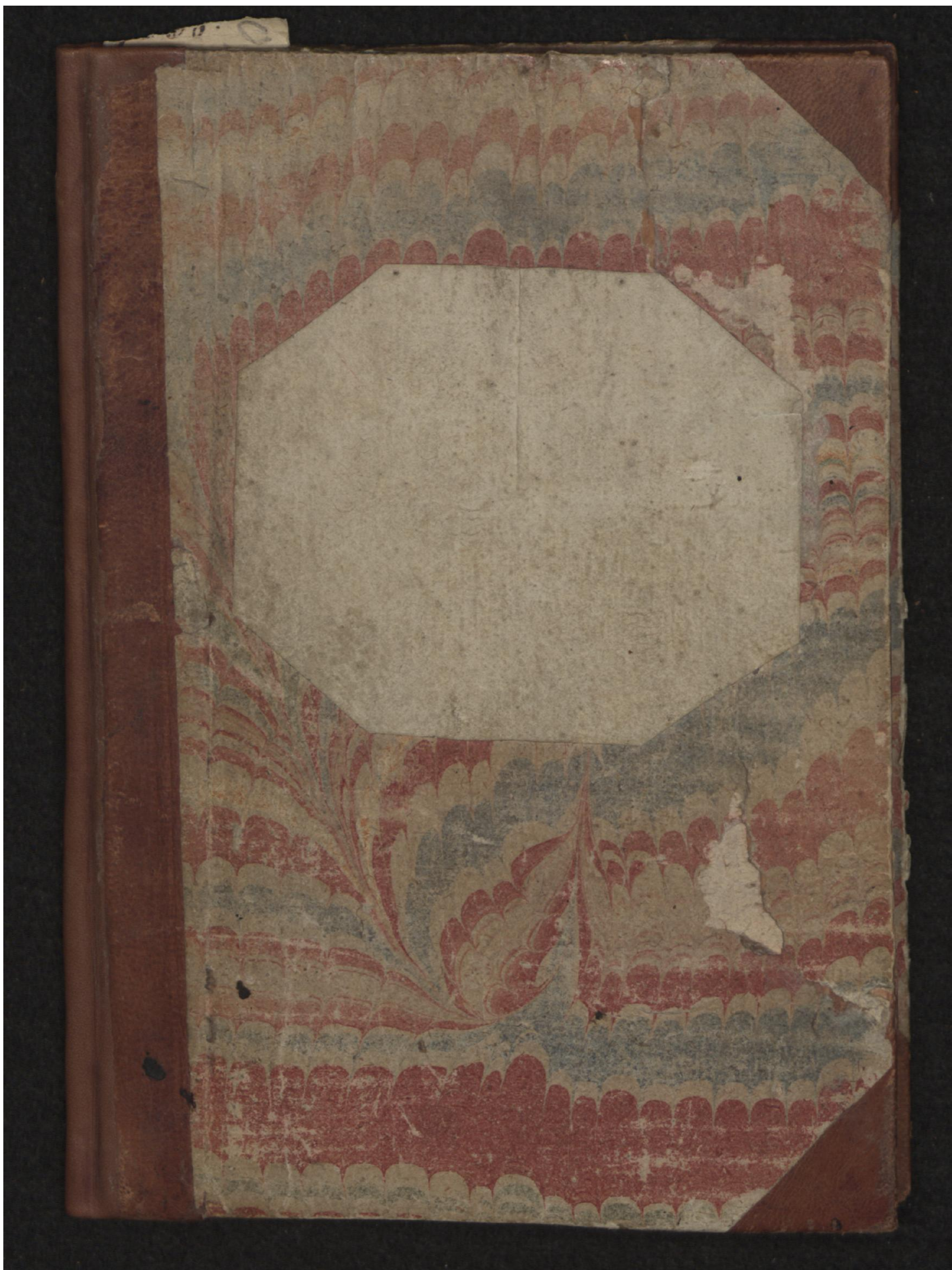
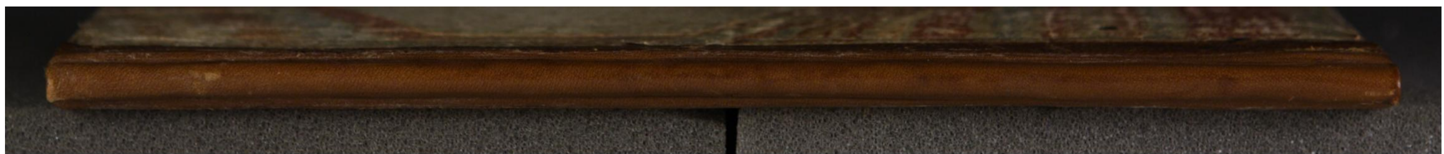
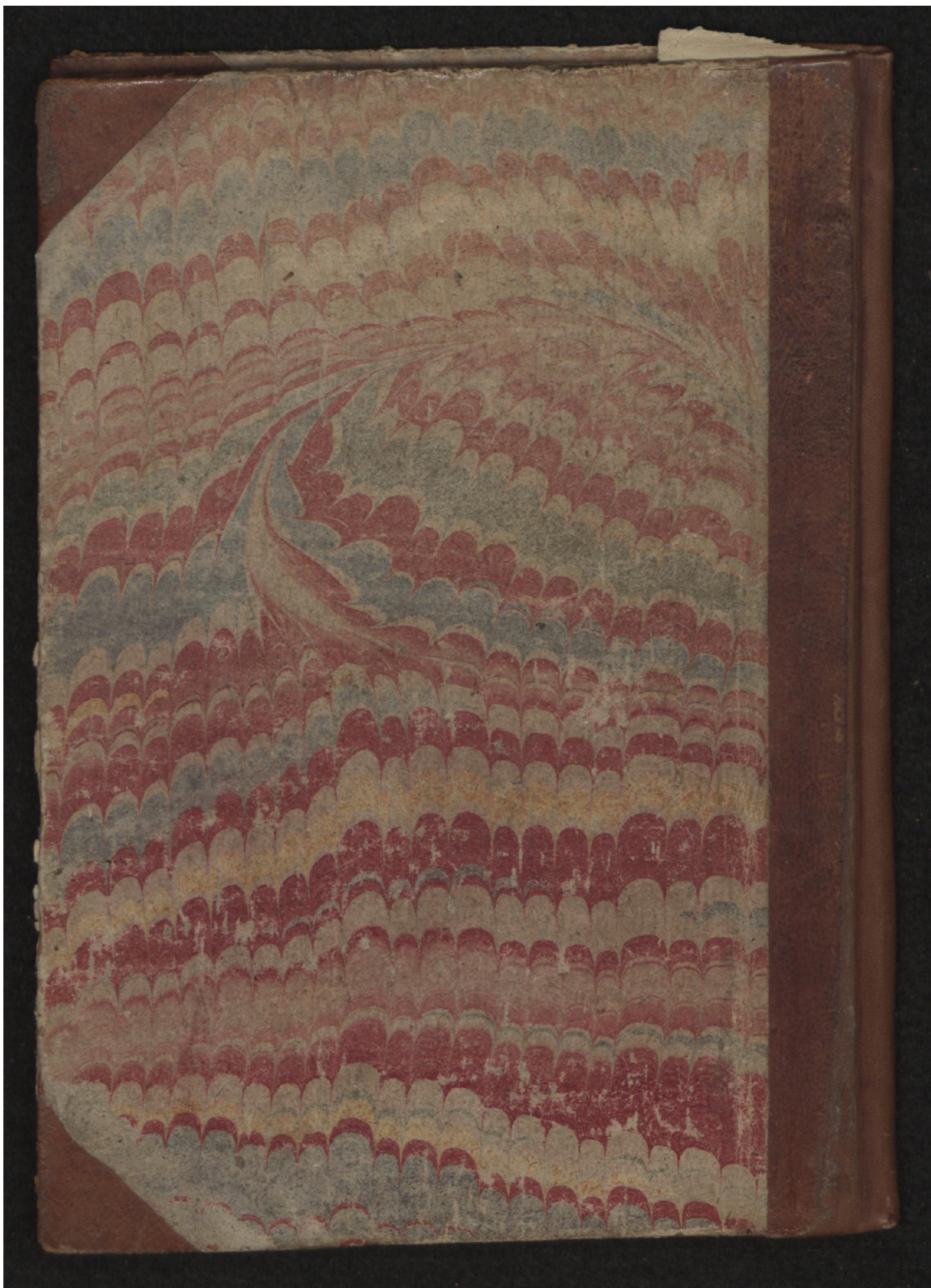

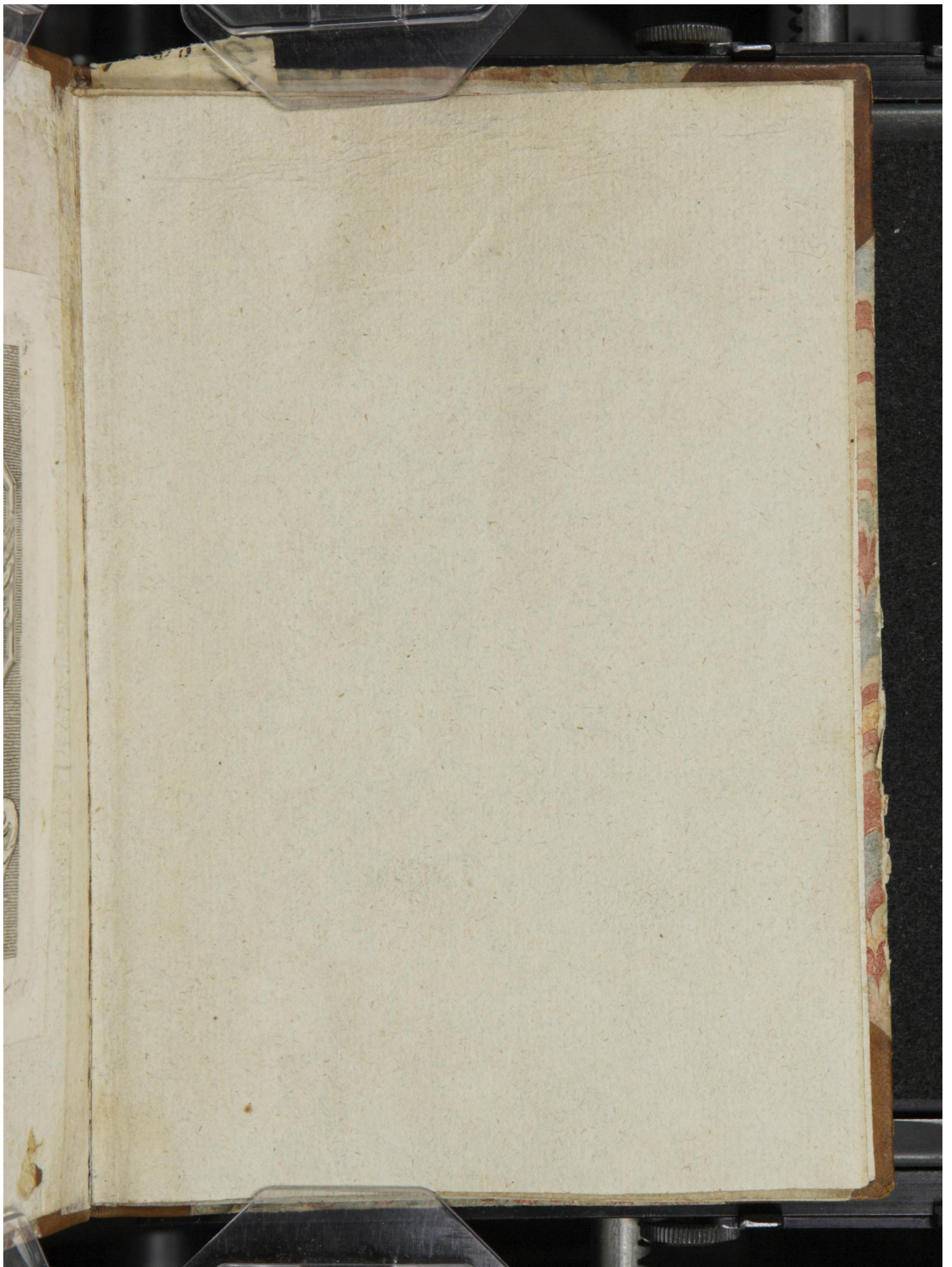

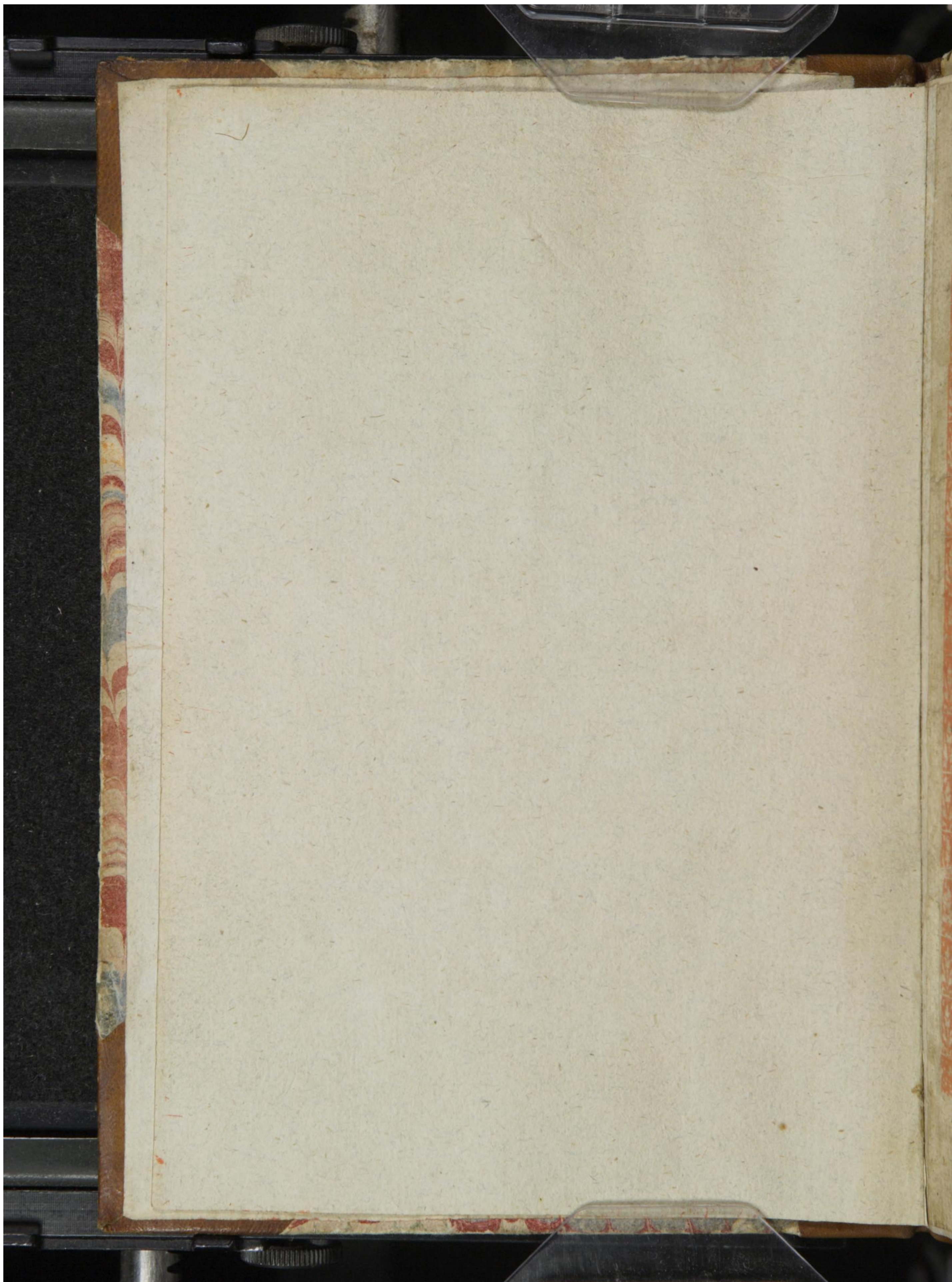

J.C. Fischer fecit

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

Børne Speigel.

HEderlige: Wiiſe oc Vel-
forſtandige Mend Jens
Michilſſen/ Oc Clement
Søffrenſen Borgemeſter iwdi
Weyle oc menige Bør-
gere tilſchreff-
ue.

Jens Michilſſen: Clement Søffrenſen:

Fortalen.

MAnd pleyer at sige (Kiere Borgemester) Det skal være it got Barn sig selff skal lære etc. Der fore haffuer mange Høylerde Mend/ Besynderlige Erasmus Roterodamus taget seg saa stor vmage til at beschriffue paa Latine/ Huorledis vngdommen skal retteligen optucktis vdi Gudz fryct oc ærlige seder/ Fordi de wiide vel/ At Karret beholder gierne en smag aff det som første lades der vdi. Nu ære de faa som holder deris Børn til Scholen/ Oc end ferre som lade dennom lære Latine/ Der fore haffuer ieg (eders Børn besynderlige til tieniste) Vdschreffuit paa Danske Rim/ Nogen de fornæmmeligste Lærdomme/ aff Latinæ/ Icke for den sages skyld/ At i vide iu selff at optuckte eders Børn/ Men paa det/ At ieg saaledis kunde haffue nogen aarsage at beuise eders Børn nogen tacknemmelighedtz tegen/ For de mange velgierningger i mig giort oc beuist haffuer: Bedendis der fore gantske vnderdaneligen/ At i ville tage dette til tacke/ For en ringe Nyttaars gaffue/ Gud Aldermechtigste beuare eder medt eders kiære Hustrue oc Børn oc aldt det i vel ville: Schreffuit i Weylæ fierde Nyttars dag Anno 1568.

Niels Bredal.

Først huorledis Børn skal haffue sig Om Morgenen.

BEtimeligen om Morgen skalt tu opstaa/
Oc strax at drage dine Klæder paa.
Kiem hoffuedit/ too hender oc mund/
Oc tien siden Gud aff hiertens grund.
Læss Budordene/ Troen oc Fader wor/
Medt denne Bøn her effter staar.

Bønen.

JEg tacker teg Fader offuer Himmel oc Jord/
Ved Christum din Søn oc euig ord.
At tu haffuer mig aff din store naade/
Beuaret denne Nat fra skade oc vaade.
Jeg beder du vilt meg naadeligen forlade/
Synd/ skyldt oc brøde i alle maade.
Oc framdelis ald denne Dag til ende/
Ald synd oc ont fra mig vende.
At baade mit leffnit oc gierninger alle/
Kunde teckis teg oc vel befalde.
Thi befaler ieg mig med Legem oc Aand/
Met aldt det ieg haffuer i din Guddommelig haand.
Lad din Hellige Engel ey fra meg wige/
At Dieffuelen skal meg icke besuige.

AMEN.

HElsen Foreldre oc Folcket med flijd/
Ønske dennom en god Dag oc Salig tijd.
Tag siden dit Kald flytteligen ware/
Jngen wmag eller arbeyde skaltu spare.
J Gudz fryct oc retferdighed teg at nære/
Atspøre dit Brød med heder oc ære.
Forbandet wære den sig snigefuld lader finde/
J sin Hosbondis Kald/ wde eller inde.
Giør du naagit gaat med arbeide och wmage/
Arbeiden forgaar/ Det gode bliffuer til bage.
Bedriffuer du synd med løst oc glæde/
Løsten forgaar/ Men Synden bliffuer til stæde.
En liden begeringe oc stackit wellyst/
Hun bær offte lang syuge oc stoor bryst.

Huorledis Børn skal holde seg
Om Afftenen.

OM Afftenen skaltu icke forlenge bijde/
Eed Nadueren maadelige oc i tijde.
Drick lempelige/ siden at spatzere gaa/
Saa mottu en stille oc rolige nat faa.
Helssen Foreldre oc folckit med flijd/
Ønske dēnom en goed nat oc salige tijd.
Læss Budordene/ Troen oc Fader wor/
Medt Bønen som forschreffuit staar.
Gack siden til Seng medt ære oc tucht/
Læg teg i Jesu Naffn/ qwemmeligt oc smucht.

☞ Formøget at soffue oc lisen at wære/
Monne Godz oc Penge snart fortære.
Synd oc Sygdom monne det føde/
Sundhed oc helbrede legger det øde.
Formøget at vaage monne oc saa skade/
Syu Timer at soffue ære best til maade.
Thu tingeste ingen huile monne haffue/
Kand icke bliffue varinde mange daffue.
Om Natten at vaage/ Om Dagen at soffue/
Er wsundt oc icke verd at loffue.
Gud haffuer skicket alle tingeste syn tijd/
Huilcken huer mand skal vocte med flijd.
Men viltu sund oc helbrede wære/
Da skaltu Middags søffuen ombære.
Er det for nød/ Oc teg monne trenge/
Sid oc soffue/ Dog icke forlenge.
Men om du en Dag wennis der til
Du siden det huer dag haffue vil.
Oc nødis om Natten at ligge oc wage/
Teg selff til megen wroo oc wmage.
☞ Naar du hoss din Broder skal ligge eller staa/
Age eller Ride: sidde eller gaa.
Paa den høyre siide laed hannem wære/
Sæt huer Mand for tig i heder oc ære.
Lig stille oc quær wden bulder oc bang/
Giør ey din stalbrøder wroo eller forfang.
Du skalt icke Klæderne aff hannem draffue/
Ey stampe sparcke ey wlad haffue.
Lig ret i sengen oc icke krum/
Fortrycke ey din stalbroder/ Giff hannem rom.

Lig teg først paa den høyre side/ Det er sund/
Ven teg til at soffue med oben mund.
Lig huercken wioben eller paa gruffue/
Du skalt ey snorcke: rude eller snuffue.
Gack til Moldingen eller Beckenedt/ ver ey saa loo/
Trenger teg en fiærdt? Lad hinde gaa.
Ellers mottu forwente teg siugdom oc skade/
Dog være høffuisk oc vel til maade.
The Limmer Naturen biuder at hylle/
Dennom skaltu baade skyule oc dylle.
Ver som Folck oc icke som fæ/
At huer mand haffuer icke aff teg spot oc spæ.
☞ Til drømme sæt huercken liid eller trøst/
Huad du tencker mest/ Det drømmer du først.
Sorg oc tancke sla aff din how/
Ta fanger du søffn: Huile oc row.
☞ Om Natten du ligger oc kand icke soffue/
Skaltu Gud tiene: Priise oc loffue.
Tenck oc betracht huad got monne være/
Oc icke synd eller nogen w ære.
Naar Hanen gael/ Da tenck for wist/
Huor tiit du haffuer forsoren Christ.
Fortryd det som Sancte Peder giorde/
Der hand græd mange oc biædske taare.
☞ Naar Klocken slaer/ Da tenck oppaa/
Attu en tiid aff Verden skalt gaa.
Bede Gud hand wærer teg mild oc blid/
Vnde tig en goed oc Salige Døds tiid.
Naar tiden er/ saa reiss dig op/
Bed Gud beuare din Siæl oc krop.

Slaa sengen sammel/ pønt vel til weie/
Ver ey som en Soo staar aff sin leie.

Huorledis Børn skal haffue
seg wdi Kircken.

NAar du Kommer i Kircken ind/
Fald paa dine knæ/ Bøie hoffuedet oc sind.
Tenck du var en Hedning/ som wi alle/
Før end Gud loed teg Naadelige kalde.
Tack hannem for alle velgierninger sin/
Der emod/ fortryd alle Synder din.
Bed om naade/ Raad bode paa/
Betro ham best som du vel maa.
Hand forseer tig vel i angest oc nød/
For sin Søns skyld: Pine oc Død.
Stat siden op/ giøre hannem louff/
Aff gantske hierte/ sind oc houff.
Veed at syunge hannem ære oc priiss/
Lad teg icke være Forgoed eller forwiiss.
Huad Præsten for Alteret monne læsse oc giøre/
Eller hand i Predicke stoolen monne framføre.
Lad det gaa tig til hiertens grund/
Ligerwiis som Gud stood der samme lund.
Du skalt icke snacke: soffue eller slumme/
Tenck huor fore du til Kircken monne komme.
Att du icke eniste monne see oc høre/
Men och saa noget der effter giøre.
☞ Til Gudz bord at gaa haffue gierne til iid/

Icke for

Icke for selskab/ sedwanne eller Aarsens tijd.
Men der med Christi Pine at begaa/
Din tro til Gud at stadfeste der paa.
☞ Du skalt icke i Kircken spatzere/
Naar Presten monne Gudz ord handtere.
Icke paa Kirckegaardt at holde Nepsteffne/
Swære oc Bande at Jorden maa reffne.
Men holt Kircken oc Kirckegaard wdi ære/
Thi mangen Helgens Kraap huiles dære.
Som paa Domme dag skal staa op aff Døde/
Med Siæl oc Kraap for Gudz Dom møde.

Huorlædis Børn skulle tiæne til Bords.

SOrtiligen endthen at æde eller dricke/
Er wsunt oc bequemmer sig icke.
Naar tiiden er at Maaltid skal staa/
Aarlig eller sildig/ tag vare paa.
Stenck gullit med vand oc stat oc fey/
Set stole: Hyønde oc alle tingeste til wey.
Bred Dugen den der rein monne wære/
Der nest skalt du Tellercken ind bære.
Glem icke Brickerne at legge til laffue/
Den fattige wilde helder en Brødisk haffue.
Hent Bord krantzen: Saltkar oc skede/
Rent Vand oc handklæde lad være til rede.
Om nogen sig anten vil too eller tørre/
Som seed haffuer væridt i Landet førre.

IT hele Brød skalt du paa Bordet bære/
Oc ey det skaarne eller brøddet monne wære.
Bær det i korffuen/ Hersømmeligt oc smucht/
Oc icke i skødet med nogen wtuckt.
Sæt Smør paa bord/ Flesk eller Fisk/
Med andet Hosbonden wil haffue paa disk/
Men før end nogen ved Madden monne røre/
Da glem icke welsignelsse at giøre.
Gudfryctelige oc astadig for bordit at gaa/
Medt sammellagdt hender oc obenhoffuet staa.

En kort Benedicete.

VDi IESV Naffn gaa wi til bord/
At æde oc dricke alt paa hans ord.
Hannom til loff/ Oc oss til gaffn/
Saa æde vij oc dricke wdi Jesu Naffn.

AMEN.

AT sætte Øllet paa bordet du ey forgæde/
Somme ville helder dricke end æde.
Lad dricke karene rene wære/
Før end du dennom paa bordet monne bære.
Skenck icke forfuld/ Men vel til maade/
Spild icke/ Oc giør Hosbonden skade.
Naar adskillige Drick paa bordet monne staa/
Da see deg fore/ Oc giff acht der paa.
Skencke icke Win for Øll/ Eller Øll for Win/

Men lad huer honde ſlags i karret ſin.
Miød: Win oc deris liige/
Skalt tu ſachtelige wdi Glaſſet ſiige.
Men Øll mattu lade høyt nidfalde/
At froen ſtander til bredderne alle.
Lige ſom du Dricken ſterck kand kende/
Der effter lad Glaſſet were/ ſtørre eller mindre.
Tag icke offuen i ſtobbet med din haand/
Spild icke paa nogen Quinde eller Mand.
Med tre fingre tag karrene ſmaa/
De ſtore med begge hender du tage maa.
Lad dine Øygne ſtedtze paa Bordit være/
See til ad inted fattis dære.
☞ Du ſkalt icke røg eller ond lucht giøre/
Naar du Lyuſen ſnyder eller ilden monne røre.
Du ſkalt icke i nogens warme ſtaa/
Icke heller mellom dennem oc Ilden gaa.
Giør betiden paa Ild oc vel til maade/
Oc icke Hosbonden formøget til ſkade.
Tag fadene aff bordet: ſæt andre paa/
Til ſtegers oc kelder ſnarlige at gaa.

Huorledis Børn ſkal ſelff ſide til Bords.

NAar dette er beſtillet oc Hosbunden monne bede/
At du ſkalt oc gaa til Bords at æde.
Nederſt at ſtaa du ey forgætte/
Oc ey til høye bord dig at ſætte.

Thi det monne offte saa til gaa/
At den offuerst sad kommer nederst at staa.
Kniffuen skal ved høygre haanden wære/
Oc Brødet wed venstre/ Du monne aff skære.
Du skalt icke først i faddet tage/
Ey effter Rusiner eller Mandel at rage.
Tag det stycke for teg ligger nest/
Oc ey wduæl huad paa faddet er best.
Lad en anden tage sin haand aff fad/
Før end du recker effter nogen mad.
Vær icke formadebrad wdi din sind/
Ruff icke i faddet strax det kommer ind.
☞ At skere bequemmelig aff huer hande kost/
Flesk/ Kiød/ Fisk/ Smør eller Ost.
Der hør til Konst oc møgen flijd/
Ven teg der til aff Barndoms tijd.
Sker ey først det skulde skeris sist/
Thi det er spot oc spæ for wist.
Leggis for teg det kræset monne wære/
Byud ham det selff med lige slig ære.
Wil hand endelig du skalt det haffue/
Annammet/Oc tack ham for sin gaffue.
Sker lidet der aff/ wær ey seen/
Læg for din Nabo hues du haffuer igien.
Ræck ey der effter/ see huort hand vil/
Maa skee hand acter en anden det til.
Du skalt for ingen legge eller skære/
Som i naagen ipper staat monne være.
Thi du kant der for wtack faa/
Endog du giør det i en mening goed.

Tisligeste

Tisligeste en andens Hustru/ om Manden er til stede/
Skald tu viselige dricke med oc æde.
Dantze/ snacke oc giøre teg glad/
Thi der kommer tijt aff trætte oc had.
Med dine Foreldre slegt oc neste/
Mottu skære for/ oc giøre det beste.
☞ Tag madden med kniff oc ey med haand/
Skær med Kniff/ bid ey med Tand.
Tag ey forstore bid/ Oc ey forwide/
Ede høffuiskelige wid begge side.
Ed aff Munden før du monne dricke/
Tør dine fingre/ slick dennom icke.
Byuder nogen tig dricke/ Om du haffuer behoff/
Da drick/ oc siig hannem tack oc loff.
Er det saa deg tørster icke/
Holt til munden/ lad som du monne dricke.
Met et linnet klede skaltu munden tørre/
Naar du haffuer drucket saa vel som førre.
☞ Du skalt icke Næse eller Ørnene gniæ/
Du skalt icke benene suffue eller gnaffuæ.
Dine negle lad icke were forlange/
Ven teg ei til Tenderne at stange.
Du skalt icke snarcke eller snuffue/
Icke sidde effter tidinge at lure.
Naar du vilt hoste : snyde eller spytte/
Vent dig om/ oc fra bordet flytte.
Ingen tiid skaltu grinne eller lee/
Ingen skaltu fortale/ spotte eller spee.
Den breck Allerdommen monne giøre/
Skaltu ingen Menniske lade høre.

Du vedst icke huad dig selff kand hende/
Førend du kommer til Liffzens ende.
☞ Naar gispe eller nyss vil ippe sig/
Holt for Munden : giør Kaars for deg.
Giør det en anden ? Tha sige : Christ signe/
Mand skal tiene huer anden/ alle vegne.
☞ Du skalt icke Hoffuedet eller andet klaa/
Lopper oc saadant lad fare oc gaa.
Seer du det paa en anden ? giøre icke aff spee/
Lad som du det monne icke see.
Aff lidet kand ippes en stoor küff/
Som kand forkaste baade Godz oc Lüff.
☞ Armene skaltu icke paa bordet vdstrecke/
Ey helder dine fødder for anden recke.
☞ Skredingge eller been sleng ei paa iord/
Eller andet som handles paa bord.
Gulffuet bliffuer smitted oc i onde maade/
Oc de fattige der aff haffuer skade.
Naar du søbber/ da holdt deg from/
Læg skeen paa gruwe/ naar hand er tom.
Inden eller wden faddet maa hand ey staa/
Tørre skeen før en anden den monne faa.
☞ Naar du æder Eg/ Besynderlige the bløde/
Søbbe Mad/ Weldinge swre eller søde.
See til at du inted monne spilde/
Paa deg selff eller anden/ det lader ilde.
☞ Haanden wdi saltkaret at sticke/
Er whøffuisk oc bequemmer seg icke.
Tag Salt med en skee eller kniiff/
Glem icke din Nabo der aff at giiff.

Til gammel folckis snack du ey suare skal/
Uden nogen teg besynderlige til tal.
Da suar korttelige oc vell/
Dine ord skal wære sande oc fylge skel.
☞ Er maddet gloende : blæss ey paa/
Lad det heller lidet stund staa.
Brender du teg/ Det giør teg vee/
Spøtter du det wd/ Da haffuer du spee.
Din begering ven teg at spege/
Betimelige/ men du vng monne være.
☞ Aldt maddet skaltu ey aff faddet rage/
Lad noget komme i stegersset til bage.
Wer ey forredt/ wer ey forbly/
Aldt huad formøget er/ skaltu fly.
Eder du forlidet/ da haffuer du brest/
Eder du formøget/ da haffuer du last.
Du leffuer icke attu skalt æde oc tære/
Men du eder/ At tu leffuinde kand være.
Formøget at ede/ helst om afftenen silde/
Det skader/ oc handler mangen ilde.
Fornimmer du maaltiid forlenge vil staa/
Lenger en du din nødtørfft kand faa.
Siid icke lenger oc snob effter Steeg/
Gack dog ey bort til stimen eller leeg.
Men stadt for bordet oc byud deg til/
Om nogen din tienitste bruge vil.
☞ Naar alle Retter er nu kommen ind/
Effter Lantzens wanne oc Hosbondens sind.
Bær Osten paa bordet/ helst den gammel/
Thi den fortager wemmelsse aldtsammel.

Tag saa først op/ det først kom paa/
Huad heller Retterne ære mange eller faa.
Brødet i Korffuen/ oc almisse i fadt/
Skønt teg snart/ wer icke ladt.
Gemme Krantzen/ Dugen/ Talercken oc skede/
At du der effter icke skalt lede.
Forware Madden vel til troer hende/
Oc intedt at spilde eller forwende.
Hendte Vand oc handklæde som førre/
Om nogen sig ville too eller tørre.
Tørre deg effter Kiød/ Oc too effter Fisk/
Saa gaar du rein fra bord oc disk.
Læss Gratias/ tack Gudt for madt/
Naar Hosbonden wil/ oc varer dig adt.

En Ret Gratias.

VDi Jesu Naffn saa haffuer wi edt/
Aff Mad oc Øll saa ære wij medt.
HERRE Gud giffue oss der aff gaffn/
At loffue oc priisse dit Hellige Naffn.

AMEN.

SKiifft almysse endfoldige oc medt lyst/
Icke paa wild/ Men paa de fattiges bryst.

Om spatzeren oc Leeg.

Naar

Naar Maaltiid er sked/ Du est met/
Skaltu deg icke til slebedrick sett.
Haffuer du inted andet at vare paa/
Da maat du at spatzere gaa.
Om morgenen ved Enge: Berge oc Høffue/
Om middag i Ablegaard oc skaaff at bliffue.
Ved Becke oc Aaer om afftenen gierne/
Ted forlyster sind : Hoffuedet oc hierne.
Dog skaltu icke plat Orckeløsse gaa/
Læsse eller tal noget som magt ligger paa.
☞ Børn skulle icke alle tide forbiudendis at lege/
Men maa stondum seg forløste oc vederquege.
Med skudsten/ Bold/ Trild oc top/
Med Klode oc keile/ løbe oc hop.
At siunge/ quæde/ dantze oc springe/
Med Hackebred/ Tromper oc gier at klinge.
At skerme oc fickte monne ey skade/
Om det er venligt oc til maade.
Dog haffue deg i din leg ærlig oc vel/
Far icke med løsagtighed : swig eller ræskel.
Naar mand paa Børnis leeg vil agt giffue/
Da maa vi see huad mand the ville bliffue.
☞ Men Korten spil oc terning at kaste/
At swere/ bande/ Gudz ord at laste.
Doble bort Klæderne oc Penninge aff poosse/
Belted aff liffuet/ oc remmerne aff hoosse.
Der lærer børn at slemme oc demme/
Det lærer børn deris kald at forsømme

Der aff lærer de at stiele oc lyffue/
At drages i haar trætte oc kiffue.
Theris Foreldre oc Tucktemestere at vanære/
Adt forachte ald dygd: Heder oc ære.
Desligeste at fare i badt/ paa iiss at skride/
Effter Fuglewnger at klaffre/ Heste at ride.
Stenæ at kaste/ Oc stang at skyde/
Ther aff fanger Børn bryst oc lyde.

Om Børne Lære.

Naar du skalt oc gaa hen i byn/
Ad Læsse/ Schriffue/ veffue eller syn.
Huad heller du est Pige eller Dreng/
Reiss teg god betid aff din seng.
Bed Gud hand vnder tig it got lære/
Ellers mõne alt arbed forgeffuis være.
Giør siden din største fliid/
Ware paa din lære alle tiid.
Gudt til loff oc Menniskén til gaffn/
Oc lær siden vel wdi Jesu Naffn.
☞ Vere dennom hørige som teg skal lære/
Beuisse dennom al tucht: heder oc ære.
Giør gierne effter deris vilge oc bud/
Thi de ere oc dine foreldre for Gud.
Hug oc straff tolmodige fordrag/
Knurre icke eller vredelig paa dennom klag.
Du skalt icke med dine staldbrødre kiffue/
Icke bande: swerge: trætte eller liffue.

Løssactige sprock/ squallers wiser oc snack/
Tidinge at føre eller andre at belack.
Lad teg der wdi aldrige befinde/
Det er whøffuisk blant Mand oc Quinde.
Man alle tingeste til det beste at føre/
Oc elske huer andre som systræ oc brødre.
Se til du the andre kandt offueruinde/
Wdi lærdom : tucht oc fauffre sinde.
Wiltu noget giøre som magt ligger paa/
Giør det om Morgenen før du Mad monne faa.
Thi Mad oc Øll tynger Menniskens forstand/
Adt di inted skickelige giøre kand.

Huorledis Børn skal skicke sig medt Hoffuedit: Øignene oc andre Limmer.

Rme ere skabte paa brystedt at krybe/
Fiskene at suømme i Haffuit hin dybe.
Fuglene i lufft at flyge oc sweuæ/
Dyer at løbe oc gaa paa grwæ.
Mē meniskē skabte Gud effter billede sin/
Vdi retferdighed oc skabninge sin.
Med it opracht ansigt vnder Himmelen at gaa/
At tencke oc stedtze diīd at attraa.
Adskillige Limmer paa Kroppen monne være/
Det ene kand icke det andet ombære.
Det ene monne icke det andet hade/
Men elske oc forfremme i alle maade.

Det ene icke paa det andet monne klaffue/
Huer sin synderlige bestilling monne haffue.

Om Hoffuedet oc Haar.

DV skalt icke med Hoffuedet riste eller skagre/
Rimsse eller kaste frem eller tilbage.
Lad horret icke være forlangt/
At hørelsse eller syun bliffuer der aff tongt.
Quindfolck er det en prydelsse oc ære/
Ad elske horredt som Apostelen monne lære.
Dog ey medt Kirssequad eller glintte wand/
Ey vrie det i pinde at det krylle kand.
Men enfoldige too : børste oc kiem dit haar/
Adt du ingen blyssel der aff faar.
Kom skorne at være er vel got/
Dog er det Klercke wstadigt oc spot.
☞ At tage aff Hoffuedet drag vel til minde/
For huer Hederlige Mand oc Quinde.
Wige aff veyen lad dennom gaa fram/
Sidder du stat op/ Ellers er det skam.
Det er tig selffuer den største ære/
Huad du høy eller laug monne wære.
Forware Hoffuedet for møgen hede oc kuld/
Lægomlig Sundhed er bedre en Guld.

Om Oygnene.

Lad dine

Ad dine Øygne være bly: stadig oc stille/
Icke her eller der løbe huort de ville.
Lad dennem icke seg selff raade/
Om du vilt wære wden skade oc vaade.
Paa Øygnene maa mand see oc kiende/
Huor ont eller got i hierted ere inde.
Du skalt icke Øygnene forhøgt opbære/
Thi det høyferdig tegen monne være.
Icke skwle eller stedtze see til iord/
Som den en ond gierning haffuer giord.
Icke Glintteskud aff Øye ende skyde/
Det monne it løsactige sind betyde.
Viltu y Werden leffue medt fred/
Ver stondum blind oc døff til med.

Om Ørnene.

Ine Ørne skal være wden smit/
Høer møget/ Tal wiselig oc lit.
Naar nogẽ mõne klagemaal for teg føre/
Da luck for hannem det ene Øre.
Til den kõmer frã hand mõne paa kiære/
Saa mõne oss Alexander Magnus lære.
Hører du nogen slem oc wblydige snack/
Giff icke medglidning: samtycke eller tack.
Lad helder som du det icke monne høre/
Er hand dine lige: Bed ham icke saa giøre.
Dine Ørne skal icke effter ny tidende kløø/

Huad du æst Mand : Swend eller Møø.
Icke heller dennom whøuiſkelig graffue/
At andre der aff fortørnelſſe kand haffue.

Om Neeſen.

LAd din Neeſe huercken drippe eller rinde/
Snorcke : ſnuffuæ : krympe eller grinde.
Naar du Neeſen rønſſe eller tørre vil/
Saa haffue en ſynderlige Neeſedug der til.
Eller at kaſte det paa iord/ ver ſtrax rede/
Oc det ſkaltu med foden bort trede.
Lad dine fingre icke der med røre/
Eller dine Klæder der med at beſmøre.

Om Munden.

MVnden ſkal icke gabe eller oben ſtaa/
At Flyuer oc Myg der ind flyuæ maa.
Icke heller mundē forhart ſamen binde
At hun der ved mōne tryde oc grinde.
Men lad Læberne ſacttelige huer anden røre/
Hun ſkal icke ſnacke eller bulder giøre.
Bidde icke Læberne offuen eller neden/
Thi det monne it ont hiertte betegen.

Om Tungen.

Tungen

TVngen er en synderlige Gudz gaffue/
Det ipperste wi paa Legõmet mon haffue.
Til Menniskens gaffn oc til Gudz ære/
Kand icke it herliger Lim være.
Men naar Tungen ey regeris med skel/
Da forderffuer hun baade Liff oc Siæl.
It Skyb kand regeris med roer oc styre/
En Hest kand mang ved grimen tyre.
Men huor end ond Tunge er inde/
Kand huercken Staael eller Jern binde.
En goder Tunge kand it helt Land bade/
En onder Tunge kand it helt Land skade.
En goder Tunge priser Gud oc gaffner sin neste/
En onder Tunge wdlegger alle ting til det verste.
Talle der fore paa ingen Quinde eller Mand/
Wden det du med skiel sige kand.
Thi du skalt streng Regenskab giøre/
For huert wnyttigt ord du monne føre.

Om Tenderne.

DJne Tender skaltu reine holde/
Skøl dẽnom om Morgenẽ wdi vand hin kolle.
Oc icke wdi Salt eller andet mz dẽnom bange/
Ven teg icke til dennom at stange.
Ellers vil det bekomme deg gantske ilde/
Med we oc wærck aarlig oc silde.
Kommer noget mellom Tenderne adt silde/

Naar du paa naagen Mad monne biide.
Tag det wdt med en pen eller straa/
Dog icke før end du fra Bordet monne gaa.

Om Axlene oc Skulderne.

BEgge Axlene skaltu lige bære/
Icke den ene høy den anden lau at være.
Icke stræbe/ oc giøre teg den wmag/
Saa som du haffde skrien paa din bag.
Du der aff en onder waane kand faa/
Som neppelige eller aldrig wil forgaa.
Wer icke forstiiff wer icke forkrom/
Wen tig at gaa ret wdi vngdom.

Om Liffuet.

ATh inbinde Liffuet med bélte oc snøre/
Det skaltu oc wdi vngdommen giøre.
Oc icke ieffn godden som en Melseck bliffue/
Eller buget som en Koo/ Til Marck monne driffue.
Dog giorde teg lempelige til maade/
Adt det bliffuer gaffn oc icke skade.

Om Armene oc Henderne.

ARmene skal icke wed tig slenge/
Jcke lade dennom ned ved sien henge.
Thi saa pleie lisene folck at være/
Som vil sine egne arme icke bære.
Du skalt dẽnom icke paa ryggen binde/
Der paa pleier mand en tyff at kiende.
Haffue icke Hat eller hette vnder dine arme/
Stap icke henderne wdi din barme.
Dine hender skal wære for smitte frij/
Du skalt fingerne icke swe eller dij.
Neglene icke forlange were skal/
The skal icke haffue blaa toe fal.
Naar du noget recke eller tage wil/
Da brug den høygre haand der til.
Dine Arme skal were wden dræck/
Saa motthu haanden dristigt fram ræck.
Lad haanden icke wdi sien staa/
Der kiendis ith hoffmodigt hiertte paa.

Om Benene oc Fødderne.

DV skalt icke side med benen at slenge/
Jcke det ene offuer det andet henge.
Du skalt icke hoffmodige gang bruge/
Jcke heller gaa offuer Knæerne at huge.
Løfft ey fødderne forhøyt oc ey forsiit/
Gack icke forsnæffuert/ gack ei for wiit.
Krømmel icke som du haffde skeffrebeen oc galde/
At tu icke offuer dine egne Fødder monne falde.

Om Klederne.

DEr vore første Foreldre Gudz Bud brød/
Oc kom oss alle wdi angest oc nød.
Thi de deris synd oc ondskab kund kend/
Gaff Gud dēnom Kled de vare aff skind.
For kuld oc hede/ oc at skyle deris skam/
Oc icke for nogen hoffmod oc bram.
Men nu er alle ting vent omkring/
Høffuiskhed agtis saa ringe en ting.
Aff synd oc ondskab monne huer mand roose/
Raabe er Kiorttel/ oc Kiorttel er Hoose.
Mand monne mere i it par Hoser skære/
End tilforne i it heelt par Klæder monne være.
Klæderne skal ey wære forgode/ oc ey for onde/
Lad Herremād wære herremād/ lad Bunde være bunde.
Lad dennom ey vere forsneffre oc ey forwide/
Huercken forstacket ey heller forside.
Lad dem astadige oc terffueligen skære/
Effter din stadt oc som seed monne wære.
Siden Danske fick Engelske klæder at draffue/
Monne de oc Engelske swede siuge haffue.
Der Frantzsoske Klædebon kom her i Land/
Kom oc Frantzsoske Pocker blandt Quinde oc Mand.
Disligeste med flere ny Klædebon oc sygdom at haffue/
Som er en adwartsel oc timelige plaffue.
Klæderne at Foreldre/ wdhugge oc skære/
Monne baade skadeligt oc geckeligt wære.

Jeg haff-

Jeg haffuer Lest oc hørdt andre siige/
Adt der var en Konning i Danmarckis Riige.
Om Poske: Jwle oc Pintze daffue/
Vilde hand ey wden Wadmels klæder haffue.
Men ellers drog hand Gyldenstycke oc Bliant/
Det giorde hand Danmarck til ære oc prisant.
Giffuer dine Foreldre dig Klæder bolde/
Da skalttu icke formøget aff teg holde.
Adt du der medt monne andre forsmaa/
Som icke saadanne Klæder formaa.
Estu fattig/ Da lad teg nøffue/
Med de Klæder dyne Foreldre formaa att giffue.
Oc smyck deg medt Gudfryctighed oc gode seder/
Det pryder deg mere en Dyrebar Klæder
Dine Klæder skalttu icke besmøre/
Eller medt nogen wrenhed skiden giøre.
Lad dennem reine oc wbesmittedt være/
Saa monne de deg baade heder oc ære.

Huorledis Børn skulle skicke dennom wdi deris gang.

NAar du ærinde i Byen vilt gaa/
Du skalt icke lenge paa gaden staa.
Skønt tig snart/ med lempe oc skiel/
Røcht dit ærinde wiiselige oc wel.
Den lenge i Byen mõne gaa at driffue
Skal endten løbe hiem eller lyffue.
Betenck dine ord/ Ver icke som du wor gal/

Oc kom siden hiem med ærinde halff.
Løb ey forfast som du rasinde ware/
Eller som du med it halfft weyr monne fare.
Wden nogen vil giøre tig skade oc meen/
Da er ingen suerd tryggere end to raske been.
Gack icke forsagt som du benbrødden vare/
Eller som en Høne wdi en snare.
Eed icke paa gaden/ stime eller bulder/
Held icke med Hoffuedet/ Hals eller skulder.
Thi huad Børn wdi vngdommen vennis til/
Di det saa nødigt forlade vil.
Du skalt icke med Benene forwiit skreffue/
Eller dennom fornære tilsammen veffuæ.

Om Speigel.

EFterdi dēne Bog it Børne spegel mon være/
Saa ville wii noget om Speigel lære.
☞ Naar Speigel brugis simpel til maade/
Da haffuer det oc sin gaffn oc baade.
Der wdi kand wi see oc viide/
Huad oss vel eller ilde monne siide.
Adt andre skal oss icke spotte oc spee/
Naar de monne oss paa gaden see.
Tyckis oss i Speiglet at wii deyglige ære/
Da skal vore gierningger oc deyglige være.
Men tyckis oss naar wii oss seer i Speigel/
At noget paa Skabning fattis oc feil.
Det skal wdlegges med dygd oc ære/

Saa mon-

Saa monne oss Socrates Philosoph' lære.
Naar wi Speiglet i anden maade monne haffue/
Da monne det oss til synden draffue.
Oc vare bedre Speiglet vare aldrig til/
Her medt ieg eder Gudt befale vil.

A M E N.

En Ny Psalme at Quede offuer smaa Børn.

*

Niels Bredal.

I.

NV souff lilde Barn mit Hiertens kiere/ Luck til dine Øgen to/ HERRE Gud vil selffuer hoss dig wære/ Thi huil nu oc haff goed roo/ Hand haffuer giffuit tig Liff oc Aand/ Formedelst Foreldre dine/ Hand teg forsee baade vil oc kand/ Aff naade oc godhed sine.

2.

DEn tijd du war i synden fød/ Som Menniskens Børn ære alle/ Oc laa i Gudz vrede plat forøed/ Vedt Adams syndige fald/ Da skenckit hand deg sin kiære Søn/ Gaff hannom for teg i Død/ Oc for den gantske Mēniskent kiøn/ Hialp deg vdaff ald din nød.

3.

HERRE Christ Gudz Søn i krybben laa/ Fattig wden dyne oc blee/ Werden monne hannom hade oc slaa/ Lidde angest stoer spot oc spee/ Døed paa Korset mellem Himmel oc Jord/ sligt haffuer han for teg told/ Uden ald fortieniste aff kierlighed stoer/ Løst deg vdaff Dieffuelssens wold.

Hør mere

4.

HØr mere huad Christ haffuer teg fortient/ Med sin bitter Pine oc Død/ Det Hellige Wandbad Dobsens Sacrament/ Naadelig aff hans side wdfløed/ Der med haffuer hand tig igien fød/ Himmerigis arffuing oc Gudz barn/ Gudz vrede oc synd haffuer hand forød/ Lødst teg vdaff Dieffuelsens garn.

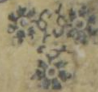
5.

GVd loed sine Hellige Engel skare/ Holde wecht oc skantze om deg/ Fra Dieffuelen Liff oc Siæl beuare/ At hand inted formaa seg/ Huad heller du monne waage eller soffue/ Velsigne dig den HERRE Christ/ Hand vil det holde hand teg monne loffue/ Adt være din Emanuel vist.

6.

HAnd giffue dig naade/ Wiisdom oc forstand/ i alle dine Salighedz weye/ Adt du saa i Verden leffue kand/ Ad du Himmerig maatte eye. Lyckis oc triffuis til Siæl oc Liff/ Vdi ynd est hos Gud oc Mand/ Gud Fader oc Søn lad det saa bliffue/ Oc der til den Hellig Aand/ AMEN.

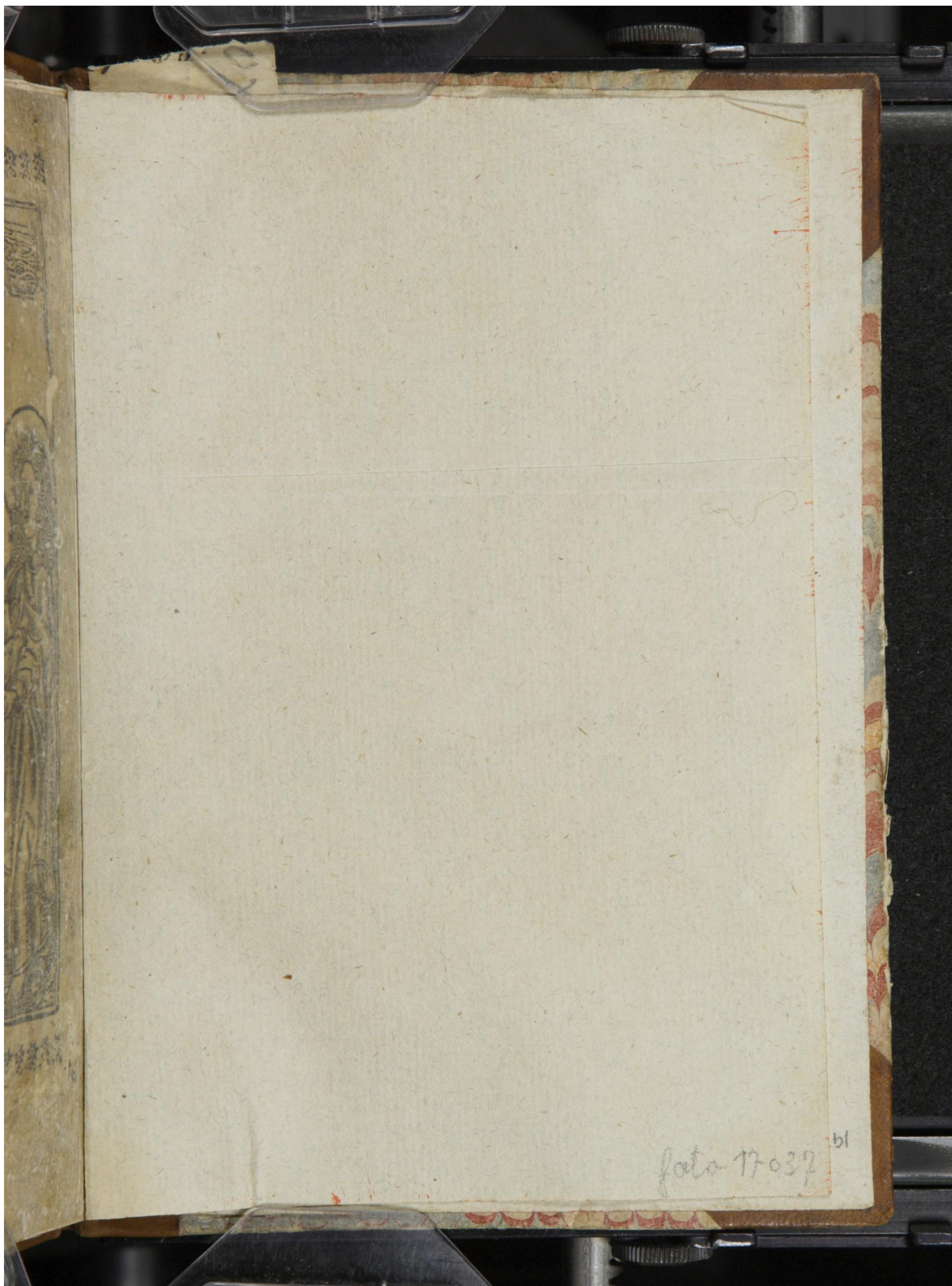
Prented i den Kongelig Stad Kiøben-
haffn aff Matz Wingaardt/
Den 21. Dag Juni-
us/ Anno
1568

foto 17037
bl